

FUNDACIÓ

**PREVENCIÓ
DE RESIDUS
I CONSUM**

CATALUNYA
LLIURE
DE BOSSES

Campanya Catalunya Lliure de Bosses

Campanya de
comunicació
i gestió per avançar
cap a la reducció
efectiva de les bosses
de plàstic d'un sòl ús

Abril 2008-Març 2009

Fundació Privada Catalana de Prevenció de Residus
i Consum Responsable

A. Introducció

Darrerament sota el pretext del servei, la protecció i la higiene dels productes han proliferat els envasos d'un sol ús i el sobreempaquetatge; però el màrqueting i la publicitat que domina el mercat és l'autèntica raó de ser d'aquesta pràctica. Aquest fet ens ha abocat a la gradual desaparició dels envasos reutilitzables i a l'arrelament de la cultura d'un sol ús pròpia d'un model de consum del tot ineficient energètica i ambientalment. Que està provocant en els darrers anys un augment exponencial de residus i dels impactes ambientals i socials associats.

Des dels diferents col·lectius socials i sectors vinculats a la Federació Ecologistes de Catalunya i la Fundació per a la Prevenció de Residus i el Consum Responsable (FPRC) amb els seus Grups de Treball i benefactors, es vol engegar durant l'any 2008 una campanya de conscienciació i sensibilització entorn la problemàtica específica de la bossa de plàstic. L'objectiu és afavorir la conscienciació i predisposició de la ciutadania, les institucions i sectors econòmics a donar suport, a l'administració catalana en aplicar actuacions efectives i normatives per reduir la bossa de plàstic d'un sol ús i evitar el malbaratament de recursos.

La campanya *Catalunya Lliure de Bosses de Plàstic* es planteja com una eina perquè administracions, entitats, ciutadania, institucions i agents econòmics del nostre país prenguin consciència per avançar cap a la reducció efectiva de les bosses de plàstic i prevenir les problemàtiques que acompanyen a la producció i consum d'aquest envàs d'un sol ús, com a símbol de la cultura i usar i llençar del tot insostenible.

Per a realitzar aquestes tasques de conscienciació i creació de demanda social es compta amb el suport de representants del sector comercial i de la distribució catalana, associacions i gremis de comerciants, entitats socials, institucions, universitats i centres de recerca i diverses administracions locals i supramunicipals.

A Catalunya creixen els residus i el consum de bosses de plàstic, -les deixalles augmenten el 47% en els darrers 10 anys i la causa principal son els envasos i bosses d'un sol ús-. S'ha estimat que a Catalunya, s'usen una mitjana de 5'4 bosses per família i setmana en cadenes comercials (Estudi FPRC, 2007), el que suposa que només amb un cap de setmana consumim més de 14 milions de bosses de plàstic a Catalunya. Les bosses de plàstic representen el 2'32% de les deixalles a Catalunya, un consum de 110.000 tn a l'any (font: CE-PA-EdC, 2006)

Dades que demostren un consum insensat, doncs són fàcilment substituïbles per sistemes reutilitzables (bosses de cotó, cabàs, carretó, venda a granel, etc).

El paradigma del consum irresponsable: la bossa de plàstic

Des de la Fundació s'ha estudiat el consum abusiu de les bosses de plàstic de nansa d'un sol ús. Es va triar la bossa com a producte emblemàtic de la cultura d'un sol ús, omnipresent a la nostra societat actual.

Arran de l'estudi sobre la *Limitació de la Bossa de Plàstic de Nansa d'un Sòl Ús* s'ha realitzat tot un treball de recerca, consulta i anàlisi que ha portat a la conclusió que al nostre país es fa un consum sovint injustificat i irracional d'aquest envàs i que són necessàries actuacions immediates que posin fre a aquesta tendència, i donat que cada cop més són els països i ciutats on s'estan posant mitjans per limitar el seu consum.

Algunes de les dades sobre les bosses de plàstic que cal tenir en compte són:

Estan fabricades a partir de petroli, un recurs no renovables i molt costós;

- Suposen un 2'32% en pes de la bossa i més 14 milions de bosses cada cap de setmana;
- El seu reciclatge és escàs i costós energèticament, la majoria s'aboquen o incineren;
- En la fabricació i incineració s'emeten gasos contaminants (dioxines, cianur d'hidrògen etc.);
- Poden trigar fins 500 anys en descompondre's;
- La dispersió al medi provoca l'afectació i mortaldat d'animals al medi terrestre i aquàtic;
- Són de fàcil substitució per sistemes reutilitzables;
- L'estalvi d'una sola bossa per part de cada català estalviaria l'emissió de 117 Tn de CO₂ a l'atmosfera.

Les conclusions a que s'ha arribat a través del Grup de Treball de la Fundació sobre la bossa de plàstic durant el 2007 -on intervenen representants dels diferents agents econòmics i socials implicats- i a les Ves Jornades de Prevenció organitzades per l'Agència de Residus-DMAH, novembre 2007 han estat:

- Existeix un consum abusiu i sovint injustificat de la bossa;
- El nivell de recuperació i reciclatge és del tot insuficient;

- Els acords voluntaris són insuficients, el sector comercial català així ho ha manifestat;
- Calen mesures normatives aplicables a tot el sector comercial català;
- Arran de les experiències internacionals que s'estan engegant respecte a la limitació de la bossa queda clar que és una problemàtica global i que hi ha una tendència creixent a posar-hi solució;
- L'Administració Catalana ha d'aplicar mesures restrictives i pedagògiques urgentment;
- És necessari un procés de debat i reflexió entre tots els agents socials, econòmics i les administracions per tal d'aplicar solucions restrictives, pedagògiques i efectives.

El ressò mediàtic de la proposta d'aplicació d'un gravamen sobre la bossa de plàstic d'un sol ús; l'interès i suport manifestat per distribuïdors i comerciants catalans per engegar pràctiques d'aquest tipus al seus establiments durant el 2008; l'interès d'alguns municipis catalans a desenvolupar una actuació contundent sobre la bossa de plàstic i la proliferació d'actuacions de limitació de la bossa a molts països europeus i d'àmbit internacional, ens porten a considerar que ens trobem en un moment ideal per a realitzar una campanya de sensibilització i educació ambiental sobre la reducció d'aquest envàs, per aconseguir la complicitat i acceptació necessària de la societat per aplicar les mesures normatives i de fiscalitat ambientals necessàries.

B. Objectius de la campanya

Objectius generals

Eina de presa de consciència: La campanya *Catalunya Lliure de Bosses de Plàstic* es planteja com una eina perquè el conjunt d'agents socials, institucions i agents econòmics del nostre país prenguin consciència i, avançar cap a la reducció efectiva de les bosses de plàstic i prevenir les problemàtiques que acompanyen a la producció i consum de les bosses d'un sol ús.

Continuïtat al ressò: A través de les diferents actuacions proposades es vol donar continuïtat al ressò social que ha tingut la proposta de limitació de la bossa de plàstic i facilitar l'acceptació social i els diferents agents econòmics a les futures actuacions normatives que pugui desenvolupar la Generalitat de Catalunya.

Es proposarà com a objectiu principal: l'inici de l'aplicació de normativa específica o l'aplicació d'un gravamen ecològic a les bosses de plàstic per l'inici del 2009.

Aplicar uns indicadors d'avaluació de la campanya a partir dels seus objectius.

Realitzar la campanya conjuntament amb la Federació Ecologistes de Catalunya.

Objectius específics

1. Es vol induir una reducció del consum excessiu d'aquest envàs, promovent un canvi d'hàbits i l'assimilació per part de cada agent implicat en la solució d'aquesta problemàtica ambiental de l'excés de residus.
2. Aconseguir el màxim suport a la campanya *Catalunya lliure de bosses* entre els diferents agents econòmics, institucions, administracions i entitats cíviques del país.
3. Aconseguir compromisos específics per a cada col·lectiu, administració, comerços, universitats, centres d'ensenyament, etc. en reduir i fomentar la reducció de les bosses de plàstic i la divulgació de les mesures a emprendre.
4. Declarar el Dia Lliure de Bosses el 3 de juliol, data de l'aniversari del debat al Palau Robert sobre la limitació de les bosses de plàstic organitzat per la Fundació.
5. Es vol aconseguir com a mínim: 1.000 signatures individuals, 100 adhesions d'entitats i unes 42 Declaracions d'ens locals i 5 cadenes comercials catalanes i 5 Gremis i Associacions de comerciants.
6. Lliurar les adhesions, mocions i signatures a la Generalitat de Catalunya i al Parlament de Catalunya

C. Organització de la campanya

A qui en dirigim?

El cicle de vida de la bossa de plàstic és ampli i complex -des de l'extracció de la matèria prima fins a la gestió del residu final- requereix de la participació de molts agents - fabricants, distribuïdors, comerciants, ciutadans, empreses gestores i de reciclatge, i l'administració local.

Per aquesta raó *Catalunya Lliure de Bosses* ha de potenciar la participació de tots els sectors, facilitant diversos recursos per a fer possible una màxima repercussió als mitjans i promovent la conscienciació ciutadana i empresarial que ens permetin capacitar al conjunt dels agents socials cap a l'acció i la transformació social (tant individualment com col·lectiva).

En aquest sentit, els àmbits on es vol intervenir en aquesta campanya de sensibilització i pressió social són:

- Administracions Locals i Supramunicipals
- Institucions diverses
- Comerços, Cadenes comercials, Associacions de Comerciants i Gremis
- Societat civil i entitats socials
- Centres d'ensenyament, universitats i centres de recerca
- Empreses
- Mitjans de comunicació

Eines que disposarem

1. Manifest: signatures electròniques i en format paper
2. Moció pels ens locals: ajuntaments, Consells Comarcals, Consorcis, Diputacions, etc.
3. Document de suport d'institucions diverses
4. Eines de comunicació:
 - Web de la Fundació: hi haurà un espai específic que servirà de referent per a obtenir la informació, disposar dels logotips, materials de difusió, i les eines de la campanya. També de la marxa de les adhesions i les activitats que es realitzin arreu de Catalunya:
 - Continguts i objectius de la Campanya Catalunya Lliure de Bosses
 - Propostes d'actuacions i accions
 - Experiències internacionals de limitació de la bossa de plàstic i links d'interès

- Materials de comunicació que es poden baixar de la web
- Seguiment i actualització mensual de la marxa de la campanya i les adhesions.

- Els recursos de comunicació que es podran descarregar gratuïtament de la web:
 - Logotips i eslògan
 - Banner i recursos audiovisuals que s'editaran a la campanya
 - Cartells
 - Banderoles
 - Decàleg per no agafar bossa de plàstic
 - Manual “Perquè no la bossa de plàstic”
 - Adhesius “Cat Lliure Bosses de Plàstic”
 - Disseny d’una bossa de cotó
 - Elaboració de Reglaments de limitació de les bosses de plàstic
 - Manifest per una Catalunya lliure de bosses: signatures electròniques i en paper
 - Proposta de moció pels ens locals
 - Pauta de suport per institucions, empreses, universitats, etc
 - Notes de Premsa
 - Dossier de formació dels col·laboradors
 - Vídeo
 - Anunci televisiu
 - Falca ràdio
 - Falques establiments comercials

Metodologia de la campanya

- Descarregar de la web les eines de comunicació disposades (logo i eslògan, manifest, moció, banner, cartells, ...) per a l’ús de tothom.
- Base de dades dels contactes interessats i marxa de les signatures i adhesions a tota Catalunya.
- Notificació a la Fundació de la presentació de mocions i actuacions
- Seguiment i recull mensual: de les signatures, mocions, accions i activitats lligades a la campanya
- Actualització mensual a la web de totes les adhesions i accions

- Creació d'un grup de suport: per demarcacions- organització de sessions de formació amb el lliurament d'un dossier de formació
- Contacte amb personatges mediàtics: enquesta i fotografia "Vesteixo la bossa de roba CAT Lliure de Bosses". Publicitat d'aquestes enquestes pels mitjans, la plana web, etc.
- Preparació a cada demarcació: d'accions pel dia 3 de juliol, *Dia lliure de Bosses*.

D. Desenvolupament de la campanya

Durada campanya	12 mesos
Data inici	Abril 2008
Data finalització	Març 2009

Presentació pública de la campanya:

Rodes de premsa: el 6 de maig es realitzarà una Roda de premsa central a Barcelona, on es presentarà públicament la campanya als mitjans de comunicació i agents implicats així com la declaració de primer *Dia sense bosses* el proper 3 de juliol de 2008. La Roda de premsa dóna la sortida a l'inici de la campanya.

En dies posteriors es realitzaran Rodes de premsa a les altres demarcacions catalanes.

Activitats de difusió i suport a la campanya

Des de la Fundació per a la Prevenció de Residus (FPRC) i la Federació Ecologistes de Catalunya (EdC) es vol donar a conèixer els objectius de la campanya als diferents agents socials i econòmics del país, així com les actuacions que es proposen per a cada un d'ells, per tal que la campanya tingui la màxima repercussió a la societat catalana. Arribar als objectius de la campanya, aconseguint compromisos concrets dels qui donin suport.

Presentem una sèrie de propostes de suport i activisme per a cada sector social, on cada agent social pot ampliar i proposar més accions:

ADMINISTRACIÓ LOCAL

L'administració local ha de jugar un important paper exemplificador en la prevenció de residus i el canvi d'hàbits de consum dels seus ciutadans, promovent un consum responsable i engrescant al sector comercial del municipi per a que apliquin mesures per reduir les bosses.

Les actuacions que poden desenvolupar els ens locals per tal d'assolir els objectius proposats, poden anar des de la incorporació de canvis en el mateix funcionament intern de l'administració, com involucrant i conscienciant diferents sectors socials del seu municipi (comerços, gremis, entitats, centres d'ensenyament i societat civil en general).

Les estratègies que es poden introduir per a materialitzar la reducció efectiva de les bosses de plàstic a nivell municipal són diverses, algunes ja aplicades per diversos ajuntaments catalans:

- Adherir-se a la campanya: aprovació d'una moció de municipi lliure de bosses adherint-se a la campanya *Catalunya lliure de bosses*, amb diferents compromisos segons cada ens local decideixi i Comunicar els acords de la moció al Parlament de Catalunya i a la Generalitat de Catalunya.
- Alguns acords o compromisos que es poden adoptar, adequant-los a cada tipus d'ens local poden ser:
 - En la moció demanar a la Generalitat de Catalunya que reguli el consum indiscriminat i gratuït de bosses de plàstic a Catalunya: aplicació d'un impost ecològic de 0,20 €/bossa a partir del gener del 2009.
 - Comunicar a la població (veïns, entitats, centres d'ensenyament etc.) i al sector comercial del municipi, els acords d'aquesta moció, i de la necessitat de limitació de la bossa de plàstic en el context de la prevenció de residus d'envasos i embolcalls, i la promoció de les alternatives més ecològiques (bossa de roba, bossa plegable, carretó, cabàs...).
 - Adherir-se i participar en la declaració del 3 de juliol "Dia Català Sense Bosses de Plàstic".
 - Promocionar Convenis o acords de col·laboració entre l'Ajuntament, Consell Comarcal,.. i els diferents sectors comercials locals, per a l'aplicació de mesures de limitació de la bossa; promoció de les xarxes de comerços respectuosos amb el medi ambient.
 - Acords amb els comerços locals per posar un preu a les bosses de plàstic, per tal de desincentivar el consum. Destinar el fons que es generi al desenvolupament de campanyes de conscienciació ambiental en l'àmbit de la prevenció i el consum.

- Acords de col·laboració entre l'ajuntament i gremis i associacions de comerciants.
- Proposar actuacions als centres d'educació del municipis
- Preparar o aplicar bonificacions fiscals als comerços que desenvolupin actuacions de reducció de forma efectiva les bosses d'un sòl ús.
- Canvis o acords amb les distribuïdors per a reduir les bosses de plàstic de forma específica en els proveïments i de compra pública com a esdeveniments celebrats al municipi).que desenvolupi l'ajuntament, el Consell Comarcal, Consorci,....
- Incorporació a les ordenances municipals: propostes que regulin la distribució de bosses i adaptació dels Reglaments que regeixen els mercats municipals amb aquest finalitat.

Com a suport a la campanya es podrà descarregar una proposta de moció per declarar *Municipi Lliure de Bosses*, on es manifesti la demanda i suport a la Generalitat de Catalunya en l'aplicació de mesures com el gravamen ambiental a les bosses de plàstic per a l'any 2009 i la seva voluntat d'engegar actuacions de prevenció com les presentades amb anterioritat; la voluntat de desenvolupar un campanya de comunicació per a reduir les bosses (amb l'edició dels materials facilitats per la campanya i/o d'altres materials de suport) i l'adhesió al *Dia sense Bosses*.

COMERÇOS, CADENES COMERCIALS, Gremis i ASS. DE COMERCIANTS

El comerç és un sector fonamental en la dinàmica de la campanya *Catalunya Lliure de Bosses*, ja que són els principals distribuïdors d'aquest envàs. Fins l'aprovació d'una normativa o mesura econòmica per a limitar les bosses, els comerços poden esdevenir un referent d'informació i difusió on es faci visible la importància ambiental que rau del fet de no agafar ni lliurar bosses de plàstic de manera indiscriminada.

Proposem una sèrie d'actuacions pels distribuïdors i comerciants que manifestin els seu suport a la campanya:

- Fer actuacions concretes de limitació de les bosses, cobrament o de descompte a la compra per no agafar bosses de plàstic
- Incorporar pràctiques de promoció de bosses i/o caixes reutilitzables
- Manifestar públicament el suport a la campanya i fer-ne difusió del suport
- Manifestar-se a favor de l'aplicació de mesures de limitació de les bosses i l'aplicació de mesures fiscals a la bossa
- Difondre entre els seus clients el manifest individual (via mailing, base de dades etc.).
- Incorporació en els seus mitjans de difusió i publicitat; en les seves webs, catàlegs de ventes, publicitat i ofertes l'eslògan de la campanya i els motius i criteris per reduir les bosses i alternatives.
- Incorporació de l'eslògan i logotip de la campanya en les bosses o elements reutilitzables
- Utilització de les plantilles de la campanya per l'edició de materials pel comerç
 - Cartells, decàleg, banderoles, falques de comunicació, etc.
 - Alguns comerços tenen pantalles amb missatges comercials, on es pot incorporar un curt de 30 segons amb el missatge de reducció de bosses de plàstic

SOCIETAT CIVIL I ENTITATS

La campanya Catalunya Lliure de Bosses, vol continuar creant coixí i debat social al voltant de la problemàtica dels envasos d'un sol ús, en concret de la bossa de plàstic.

A través de la web de la Fundació i de la Federació Ecologistes de Catalunya es donarà conèixer la possibilitat que la societat civil es manifesti a favor de *Catalunya lliure de bosses*, a partir de la signatura electrònica del Manifest i en paper (si es vol per actes) i participi activament en els activitats que es realitzin durant els mesos de la campanya.

Així es preveu, com ja s'ha dit anteriorment, organitzar el primer Dia Sense Bossa, el 3 de juliol, així com quatre accions (a cada demarcació) de suport a la proposta i que serveixi per donar a conèixer al conjunt de la ciutadania la problemàtica de al bossa i les alternatives.

Recollida de signatures del Manifest donant suport a la limitació i regulació de les bosses de plàstic.

Algunes actuacions:

- Organització de xerrades, actes, tallers de difusió i conscienciació.
- Difusió de la campanya: a la població, entitats, ajuntaments, escoles, comerços, empreses, etc.
- Divulgació de la recollida de signatures del Manifest i la presa de compromisos
- Participar als grups de suport per demarcacions
- Proposta de mocions al seu ajuntaments, Consell Comarcal, etc.
- Baixar de la plana web de la Fundació: els materials de la campanya de forma gratuïta.
- Utilització dels materials de la campanya (banner, Dossier de formació, mocions, el manifest, cartells, decàleg, etc)
- Accions a cada demarcació pel Dia Sense Bosses. Propostes específiques.
- Proposar la difusió als centres d'educació formal i no formal.
- Distribució de comunicats de premsa de l'evolució de la campanya (que es podran despenjar de la web)
- Altres que es considerin per part dels participants.

UNIVERSITATS I CENTRES DE RECERCA

El suport dels centres de recerca i universitats catalanes pot esdevenir també un motor de canvi al nostre país per tal de valorar el consum responsable com a element necessari per avançar cap a una societat del coneixement innovadors i conscient.

Algunes de les actuacions que es proposen per aquest sector són:

- Compromís de la Universitat o el centre de recerca, en desenvolupar, analitzar i donar suport en els estudis d'ACV, en els arguments en les alternatives a la proposta de limitació de els bosses,..
- Compromís en la difusió i comunicació de la Campanya i les seves propostes, tant a nivell general com a nivell intern i de la comunitat universitària.
- Compromís de la Universitat o centre de recerca en aplicar mesures de limitació de les bosses a les seves activitats, recintes (comerços, bars, etc) i als seus proveïdors
- Incorporar el logo i alguns dels materials de difusió (manifest, decàleg etc.) amb la documentació de matrícula dels estudiants.
- Incorporació del logo a la web, revistes internes, butlletins, etc.
- Difondre la campanya en el marc dels fòrums, activitats, xerrades, articles, etc que es considerin.
- Altres que el centre pugui considerar.

EMPRESSES

Es proposa el suport i participació del sector empresarial català en la campanya amb el desenvolupament d'actuacions de difusió i promoció tals com:

- Manifestar públicament el suport a la campanya i fer-ne difusió del suport
- Incorporar pràctiques de promoció de bosses i/o caixes reutilitzables
- Incorporació en les seves webs, del logo, banner i la seva adhesió.
- Difondre la campanya entre d'altres empreses, proveïdors, ajuntaments, etc.
- Difondre la campanya i els material de comunicació (manifest, decàlegs etc.) entre els seus treballadors/es.

MITJANS DE COMUNICACIÓ

Els mitjans de comunicació, tant a nivell nacionals com locals, són una eina de transmissió i de difusió necessària en la informació sensibilització ambiental per a la prevenció i reducció de residus. Actualment manca aquesta informació sobre la necessitat i els avantatges ambientals i socials de la prevenció de residus i el consum responsable en tots els mitjans; fet que evidencia la importància d'anar introduint els missatges progressivament.

Es disposarà:

- Un seguit d'articles i notes de premsa per revistes i mitjans de comunicació.
- Entrevistes i fotos amb personatges mediàtics.
- Edició d'un espot de 30 segons per a les televisions i falques per les ràdios (si es disposa de finançament)
- Important èmfasi en la divulgació en portals, llistes diverses i planes webs, etc.

E. Indicadors de seguiment

Els indicadors són una eina clau per a avaluar la incidència de la campanya. Alguns dels indicadors que s'avaluaran són:

- Nombre d'adhesions a la campanya (administracions, institucions i universitats, centres d'ensenyament i recerca, entitats, comerços, gremis i associacions de comerciants i persones individuals)
- Nombre de signatures del manifest
- Nombre de mesures introduïdes pels diferents agents
- Actuacions realitzades i participació
- Fòrum i visites a l'espai web de la campanya
- Repercussió als mitjans de comunicació
- Nombre de cadenes i municipis on es realitzi el dia sense bosses i si és possible estimació del nombre de bosses que no s'han repartit

Molins de Rei, 18 d'abril 2008